

“Recordem a aquells que no poden anar de vacances. Penso especialment en els malalts, els ancians, els presos, els aturats, els refugiats i tots aquells que estan sols o en dificultats. Que Maria estengui la seva protecció maternal a cada un d’ells”.

(Papa Francesc)

Iluminar las crisis, angustias y dificultades

Hay muchas parejas y familias en crisis y, en ocasiones, los formadores que deberíamos ayudarles no estamos adecuadamente preparados. ¿Cómo acompañar a parejas jóvenes en crisis? ¿Cómo prevenir situaciones de fragilidad en las familias? ¿Cómo cuidar la formación de los formadores?

Amoris Laetitia nos traza un camino para cuidar a las familias, especialmente a las heridas o en dificultades, nos impulsa a involucrar más a los fieles laicos y a las parejas en la pastoral. A todo ello nos mueve la convicción de que *“la Iglesia es un bien para la familia, la familia es un bien para la Iglesia”*. Custodiar este don sacramental del Señor corresponde no sólo a la familia individualmente sino a toda la comunidad cristiana” (87).

El principio general viene expresado así: *El matrimonio cristiano, reflejo de la unión entre Cristo y su Iglesia, se realiza plenamente en la unión entre un varón y una mujer, que se donan recíprocamente en un amor exclusivo y en libre fidelidad, se pertenecen hasta la muerte y se abren a la comunicación de la vida, consagrados por el sacramento que les confiere la gracia para constituirse en iglesia doméstica*

y en fermento de vida nueva para la sociedad. Otras formas de unión contradicen radicalmente este ideal, pero algunas lo realizan al menos de modo parcial y análogo. Los Padres sinodales expresaron que la Iglesia no deja de valorar los elementos constructivos en aquellas situaciones que todavía no corresponden o ya no corresponden a su enseñanza sobre el matrimonio” (292).

“La Iglesia es un bien para la familia, la familia es un bien para la Iglesia”

Francisco ha repetido en numerosas ocasiones que la doctrina de la Iglesia no ha cambiado. Nos situamos en el ámbito pastoral y, al mismo tiempo que experimentamos la ineficacia de algunas herramientas

utilizadas en el pasado, buscamos luz en los principios doctrinales para salir al encuentro y acompañar a las personas y familias que atraviesan por dificultades que en otro tiempo no se planteaban.

Ahora podemos hablar de estas fragilidades de las personas y de las familias sin tapujos, proponiendo y buscando un camino de discernimiento para una mayor integración de aquellas situaciones nuevas que no se corresponden a la enseñanza de la Iglesia sobre el matrimonio (292). El Capítulo VIII busca *“integrar el bien posible”* y acompañar en las dificultades; un acompañamiento unido a un continuo discernimiento de la pareja.

Por tanto, surge la necesidad de una pastoral familiar misionera que llegue a las personas donde se encuentren, que preste especial atención a las familias en crisis conyugal o con otras dificultades; que atienda y acompañe a los separados, divorciados o abandonados y, especialmente, a los niños, los discapacitados, los ancianos; que también llegue a familias alejadas de la Iglesia.

Secretariado Diocesano de Familia y Vida de Menorca

pensaments

¡Qué triste todo! menos su amor...

Escuchas, estupefacto, las palabras de un “progre” en las que compara a los cristianos con los talibanes afganos. E intentas imitar a Jesús cuando los letrados y fariseos le espetaron a propósito de la mujer adúltera. Y te tomas un tiempo para asedarte y contestar, luego, a esa barbaridad que sólo puede tener su origen o bien en la incultura o bien en la mala fe o bien en ambas cosas a la vez. ¡Lo que faltaba! No basta ya con ridiculizar a los católicos en una nueva y sibilina persecución diaria; no basta ya con el sarcasmo; no basta ya con apartarlos como apestados... Ahora toca compararlos, no con islamistas, sino con quienes han hecho de esa religión fuente errónea de ciega locura.

¡Pero no! Los cristianos no somos taliba-

nes porque seguimos a quien se enfrenta a la muchedumbre para, desde la mansedumbre, salvar a la esposa infiel y ofrecerle una nueva oportunidad. *“Mujer, le dice Jesús. No la llama por su nombre, sino por su condición (pues por eso ha estado a punto de ser lapida-*

da”(1). Los cristianos seguimos, sí, a quien se pone al lado de las víctimas. A quien escoge a las mujeres para que éstas se muden en las primeras testigos de su Resurrección, en una época en la que la voz de la mujer carecía de valor. A quien es Hijo de un Padre que nos convierte en hermanos, no en rehenes ni en reos de muerte. Los talibanes están en el lado opuesto de Cristo. Como, curiosamente, los judíos de la época... Y te preguntas qué será lo próximo. Puede que, un día, nos digan que los cristianos somos extraterrestres o hijos de E.T. o... ¡Qué triste todo! Menos el Amor... Su Amor...

Juan Luis Hernández Gomila

I.- D’Ors, Pablo: *“Biografía de la luz”*. Pág. 252.

Diumenge XXII de Durant l'Any

Lectura del llibre del Deuteronomi 4, 1-2.6-8
Moisés digué al poble: "Ara, Israel, escolta els decrets i les prescripcions que avui vos enseny, i compliu-los. Així viureu, entrareu al país que el Senyor, el Déu dels vostres pares, vos dóna, i en prendreu possessió. No afegiu res als manaments que jo us don ni en lleveu res. Compliu els manaments del Senyor, el vostre Déu, que us don avui. Guardau-los i posau-los en pràctica. Si ho feis així, tots els pobles vos tindran per gent de seny i molt intel·ligent: quan sentiran dir que heu rebut tots aquests decrets, diran: "Aquest poble és una nació de seny i molt intel·ligent." I realment, ¿quina és la nació que tengui els seus déus tan a prop, com el Senyor, el nostre Déu, és a prop de nosaltres sempre que l'invocam? I, ¿quina és la nació, per gran que sigui, que tengui uns decrets i unes prescripcions tan justes com aquesta Llei que jo us he donat avui?"

Salm responsorial 14

R: **Senyor, ¿qui podrà estar a ca vostra?**

Lectura de la carta de sant Jaume

1, 17-18.21b-22.27

Lectura de l'evangeli segons sant Marc

7, 1-8.14-15.21-23

En aquell temps els fariseus i alguns mestres de la Llei que venien de Jerusalem, es reuniren entorn de Jesús i se'n temeren que alguns dels seus deixebles menjaven amb les mans impures, és a dir, sense haver fet la cerimònia de rentar-se-les. Heu de sebre que els fariseus, en general tots els jueus, seguint la tradició que ha rebut dels ancians, no mengen mai sense haver-se rentat les mans ritualment i quan tornen del mercat no mengen, sense haver-se banyat; i observen per tradició moltes pràctiques semblants, com és fer passar per l'aigua, copes i gerros i olles. Els fariseus, doncs, i els mestres de la Llei demanaren a Jesús: "¿Per què els vostres deixebles no segueixen la tradició dels ancians i mengen amb les mans impures?" Jesús els respongué: "Isaïes tenia raó quan va profetitzar de vosaltres, hipòcrites, tal com diu l'Esclatada: Aquest poble m'honora amb els llavis, però el seu cor es manté enfora de mi. El culte que em dóna és en va, les doctrines que ensenyen són preceptes humans." Vosaltres abandonau els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes." Després cridà la gent i els deia: "Escoltau-me tots i enteneu bé això que us dic: Res d'allò que entra dins l'home des de fora el pot contaminar; només allò que surt de l'home el pot contaminar, perquè de dins l'home, és a dir, del seu cor, en surten els pensaments dolents que el porten a cometre fornicacions, robatoris, assassinats, adulteris, estafes, maldats enganys, indecències, enveges, insults, arrogància beneitura: tot això dolent surt de dins i és allò que contamina l'home."

Lectura del llibre del Deuteronomio

4, 1-2. 6-8

Salmo responsorial 14

R: **Señor, ¿quién puede hospedarse en tu tienda?**

Lectura de la carta del apóstol

Santiago 1, 16b-18. 21b-22.27

Mis queridos hermanos: Todo buen regalo y todo don perfecto viene de arriba, procede del Padre de las luces, en el cual no hay ni alteración ni sombra de mutación. Por propia iniciativa nos engendró con la palabra de la verdad, para que seamos como una primicia de sus criaturas. Aceptad con docilidad esa palabra, que ha sido injertada en vosotros y es capaz de salvar vuestras vidas. Poned en práctica la palabra y no os contentéis con oírla, engañándoos a vosotros mismos. La religiosidad auténtica e intachable a los ojos de Dios Padre es esta: atender a huérfanos y viudas en su aflicción y mantenerse incontaminado del mundo.

Lectura del santo Evangelio

según san Marcos 7, 1-8. 14-15. 21-23

En aquel tiempo, se reunieron junto a Jesús los fariseos y algunos escribas venidos de Jerusalén; y vieron que algunos discípulos comían con manos impuras, es decir, sin lavarse las manos. (Pues los fariseos, como los demás judíos, no comen sin lavarse antes las manos, r estregando bien, aferrándose a la tradición de sus mayores, y al volver de la plaza, no comen sin lavarse antes, y se aferran a otras muchas tradiciones, de lavar vasos, jarras y ollas). Y los fariseos y los escribas le preguntaron: «¿Por qué no caminan tus discípulos según las tradiciones de los mayores y comen el pan con las manos impuras?». Él les contestó: «Bien profetizó Isaías de vosotros, hipócritas, como está escrito: "Este pueblo me honra con los labios, pero su corazón está lejos de mí. El culto que me dan está vacío, porque la doctrina que enseñan son preceptos humanos." Dejáis a un lado el mandamiento de Dios para aferraros a la tradición de los hombres». Llamó Jesús de nuevo a la gente y les dijo: «Escuchad y entended todos: nada que entre de fuera puede hacer al hombre impuro; lo que sale de dentro es lo que hace impuro al hombre. Porque de dentro, del corazón del hombre, salen los pensamientos perversos, las fornicaciones, robos, homicidios, adulterios, codicias, malicias, fraudes, desenfreno, envidia, difamación, orgullo, frivolidad. Todas esas maldades salen de dentro y hacen al hombre impuro».

La veritable religió

Tornem aquesta setmana a l'evangeli de Marc. La Lectura d'avui recull diferents fragments, que contenen bàsicament dues idees, relacionades entre elles:

1. Les "tradicions dels ancians".

La Bíblia estava escrita en hebreu, però la llengua de la gent era l'arameu. Açò obligava a que hi hagués mestres o especialistes que la traduïssin, expliquessin i comentessin, pel que s'havia creat dos nivells dins la Comunitat jueva: els "escribes" i els "fidels". Segons sembla, els comentaris dels "mestres religiosos" tenien, en la pràctica, més importància que la pròpia Bíblia. El resultat era que la Bíblia, destinada a proclamar l'acció alliberadora de Déu, s'havia convertit en una eina de domini sobre el poble.

La denúncia que fa Jesús d'aquesta situació és clara: increpa els responsables d'aquesta perversitat: "Abandoneu els manaments de Déu per mantenir les tradicions dels homes".

2. El que és pur i impur.

Des d'una mentalitat massa "religiosa" és fàcil caure en la temptació de dividir el món en dues parts: l'àmbit de Déu i l'àmbit dels homes. Per comparació amb l'àmbit de Déu, les coses només humanes són profanes o, fins i tot, impures. Aquesta divisió es reflecteix en la manera de valorar la societat i les persones. Per exemple: el poble d'Israel, "poble elegit", considerava que, per la seva elecció, havia entrat en l'àmbit de Déu. Per contrast, els altres pobles eren considerats profans o impurs. Per açò, quan un jueu es relacionava amb persones no jueves, quedava contaminat, i era necessari purificar, ell i les coses que portava.

També aquí la postura de Jesús és radical: "Res que entra de fora pot contaminar a l'home". Ni els pobles, ni les persones, ni els animals, ni res de tot el que existeix és impur. Per a Jesús hi ha que mirar només "el que surt del cor". No hi ha cap altra impuresa que aquella que neix de la mala intenció en les nostres relacions amb els altres. "Totes aquestes coses dolentes surten de dins i fan impur a l'home".

Vicent Lladrés

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA
Salm de la 2ª Setmana
Dl. 30, Fèria: 1Te 4, 13-18 / Sal 95 / Lc 4, 16-30.
Dt. 31, Fèria: 1Te 5, 1-6. 9-11 / Sal 26 / Lc 4, 31-37.
Dc. 1, Fèria: Col 1, 1-8 / Sal 51 / Lc 4, 38-41.

Dj. 2, Fèria: Col 1, 9-14 / Sal 97 / Lc 5, 1-11.
Dv. 3, Sant Gregori El Gran, Papa i doctor de l'Església (MO): Col 1, 15-20 / Sal 99 / Lc 5, 33-39.

Ds, 4, Fèria: Col 1, 21-23 / Sal 53 / Lc 6, 1-15.

Dg. 5, XXIII de Durant l'Any: Is 35, 4-7a / Sal 145 / Jm 2, 1-5 / Mc 7, 31-37.

Iconografia en claves de bóveda (23)

Guillermo Pons Pons

Foto: Toni Barber

Las cinco llagas de la Pasión de Cristo

Iglesia de San Francisco de Asís de Ciutadella (5)

En las claves quinta y sexta aparecen los elocuentes símbolos de la devoción propia de la Orden franciscana: una es la representación mediante rastros de sangre de las cinco llagas de Jesús, que san Francisco llevó también en su cuerpo muy discretamente ocultas, pero que los franciscanos han sabido vincular piadosamente, presentando a su santo fundador como imagen muy fiel y sugerente de la imitación de Cristo.

El «Quinario» se denominaba la piadosa práctica durante cinco días en recuerdo de la «Impresión de las llagas de san Francisco, que se mantiene viva en la liturgia de la

Orden. En la oración que figuraba en el Misal Romano para esta celebración se decía: «Señor Jesucristo, que para

inflamar nuestros corazones en el fuego de vuestro amor, al enfriarse el mudo renovasteis en el cuerpo del bienaventurado san Francisco las sagradas llagas de vuestra Pasión, concédenos, propicio que por sus méritos y preces llevemos con constancia la cruz y hagamos dignos frutos de penitencia.

En la sexta clave figura el anagrama de Cristo Jesús en caracteres griegos: XPIHS. Teniendo en Cuenta que Cristo significa «Ungido» y Jesús equivale a «Salvador» podemos darnos cuenta del significado profundo de su nacimiento virginal y de su unción por el Espíritu en el Jordán.

notícies nostres

“Tots estem en el pròleg de la santedat”, el nou llibre de Mn. Joan Bosco Faner

Fa uns dies es va presentar a la parròquia de Sant Esteve el llibre “Tots estem en el pròleg de la santedat” (tercer volum de la sèrie “Si cerques referents, aquí són), amb el qual Mn. Joan Bosco Faner segueix acostant-nos a la vida de diferents sants, homes i dones com Sant Gaietà, Santa Clara, Sant Llorenç, Santa Rosa de Lima, Sant Joan Crisòstom, Santa Teresa de Calcuta, entre molts d’altres, que ens demostren que ser sant és seguir la voluntat de Déu i que la santedat és una cosa de tots: consisteix a fer les coses del dia a dia amb amor i fe.

La presentació va comptar amb les intervencions de Mn. Joan Tutzó i la psicòloga Mar Carbonell, i amb els interludis musicals de Joan Marqués. Finalment, va intervenir Mn. Gerard Villalonga per agrair a Mn. Joan Bosco Faner la publicació d’aquest nou volum que ens ajuda a encendre el desig de santedat en la nostra vida. Trobareu més informació a la nostra web: <https://bisbatdemenorca.org/>

Sonia Febrer Romero

Bisbat de Menorca

Les Càritas parroquials atenen durant l’estiu a 250 famílies de Menorca

Càritas Menorca

Les dades que ofereix l’entitat diocesana evidencien que, tot i la recuperació laboral que ha provocat la temporada turística, la demanda d’ajuda segueix sent molt alta i el servei de repartiment de Càritas Menorca està atenant a 250 famílies i, en concret, a un total de 600 persones.

Les famílies en situació d’exclusió continuen amb dificultats davant el pagament de l’habitatge i dels subministraments bàsics. Càritas anima a la societat menorquina a continuar amb els gestos de solidaritat per no deixar a ningú enrere.

Assemblea Extraordinària dels Escoltes de Menorca

Divendres 3 de setembre Assemblea de l’A.D.E. Escoltes de Menorca (MSC), a les 20 h, en línia per mitjà de la plataforma Zoom. El tema que es tractarà és la presentació i l’aprovació del Pla de Formació curs 2021-22.

Col·labora amb Càritas Menorca

Podeu deixar aliments i productes de primera necessitat a les parròquies i a les cistelles solidàries que trobareu a alguns supermercats de l’illa. Després des de les Càritas parroquials seran repartits entre les persones i famílies més vulnerables.

Mn. Josep Salord i Farnés (1911-1970) (II)

RECORDS

Vaig conèixer el Sr. Salord pels anys 58-59 quan anava a servir-li la missa a Sant Joan de Missa durant l'estiu. Amb els meus falls de lectura en pla, mentre ell llegia l'evangeli en llatí (encara es celebrava en llatí), jo pujava a la petita trona i el llegia en pla. Més d'una vegada vaig haver de tornar en bicicleta a Ciutadella; havia deixat les hosties.

Havent entrat al Seminari el vaig tenir com a professor d'Història Sagrada. Durant aquest curs el van operar de l'oïda, ja que era sord, o mig sord; no sé si era per açò que tenia un tic a la cara. Ho va tenir mal de fer adaptar-se després de l'operació; al principi, sentia moltes renous, no sabia d'on li venien... algun company se n'aprofitava. Encara el vaig tenir a l'assignatura Estilística Llatina i, ja als cursos de Filosofia, ens era professor de Català, perquè, sabeu, en teníem aquells anys! Podríem dir moltes anècdotes, les que vaig viure i les que la "tradició oral" ens transmetia, però he de ser curt.

Eren per aquells anys que em féu anar a ca seva per ajudar-lo a corregir aquelles "edicions" d'obres que transcrivia com la comèdia de la conquesta de Menorca o de Sant Antoni, i una obra d'en Febrer; són les que record més. Una còpia ell, l'altre jo, anàvem llegint i corregint aquelles pàgines mecanografiades com si hagués de fer una edició crítica, marcant les diferències amb color vermell a nota a peu de pàgina, o dintre del text. Llavors només hi havia les màquines d'escriure amb cinta amb dos colors.

El primer dia que vam anar per feina, a dalt els porxos, em vaig adonar que tenia una colla de novel·les de Pearl Zane Gray; jo pensava que a aquell capellà li agradaven les novel·les de "capellots" com a mon pare. I em mostrava el material de la seva dèria, el Sant Traspàs. Aquelles hores de feina durant les vacances tenien com a paga llibres com la Conquesta de Menorca, la primera edició de la Gramàtica d'en F. de Borja Moll, petits treballs seus editats, el Periatge que publicà i pagà de la seva butxaca amb motiu dels 25 anys d'ordenació sacerdotal i que signats, regalava als seus companys i amics, també altres llibres.

Ja s'ha dit, en aquest Full la qüestió del vernacle a l'hora de posar en pràctica les directius de la Constitució sobre la Litúrgia del Vaticà II i, també, com es va, anar publicant setmanalment els textos adaptats al

català de les Illes. El Sr. Pepe formava part de l'equip, entre ells en Francesc de Borja Moll. Precisament em comentava mots de la seva versió, com per exemple el mot "fortunal" que posava a la versió de la pregària del dia de Sant Antoni i que la deien els mariners vells de Ciutadella. Feia créixer el nostre vocabulari en explicar-nos mots com festa colenda. O ens demanava: Què sabeu què és l'argent viu? O la paraula buirac...

I parlant de llengua, aprofitava qualsevol ocasió per a corregir qui fos en el parlar. Així, quan algú davant d'ell deia *desde luegu*, el Sr. Pepe retrucava dient: Però *sin embargu* també està mal dit!

A les classes d'estilística llatina, com tot bon i espavilat estudiant, volíem fer més curta la classe. Com que sabíem que li agradava el TBO, especialment els invents del Doctor Zito, en deixàvem algun damunt la taula, com si el superior ens l'hagués agafat durant l'estudi. Just havíem resat, ja tenia els ulls en el TBO i l'anava fullejant, rient i rient... I sinó, la trampa era un diccionari antic de llatí, i així es feia més curta la classe.

Era del grup de capellans considerats "no tant pietosos", tot i que ell ho era i molt (basta mirar la fotografia on seia a la taula de la cuina, i sobre d'ella hi tenia els rosaris i el Breviari) perquè anaven a nadar entre sa platja petita, i a sa Sectària. Imaginau, sobre les nou del matí aquells capellans, quan no hi havia gent, nedaven i nedaven. El Sr. Pepe hi arribà a anar en bicicleta amb aquella

Josep Salord i Farnés en la comitiva sortint de cal Bisbe en l'enterrament del Bisbe Bartomeu Pascual. Març de 1967

sotana ja un poc color de puça, -vull dir descolorida.

Aquells anys va rebre la visita d'un capellà mexicà que havia estat company seu. Hi hagué un grup de seminaristes mexicans estudiant al Seminari, degut a la persecució religiosa al seu país. Aquí encara no havíem vist un capellà sense sotana. Ell anava en coll i corbata.

Quan s'hagué d'aplicar les decisions del Concili Vaticà II sobre les llengües vernacles a la litúrgia, n'hi hagué que proclamaven que el vernacle era el castellà; açò mogué —com ja s'ha dit en aquest Full— al Sr. Pepe a escriure cartes al diari Menorca i a El Iris, rebatent aquesta tesi i afirmant que era el català parlat a les Illes, en pla. Una carta i la resposta; una altra carta, i la resposta... que no agradava massa a la gent de la Cúria. Precisament en ocasió de la celebració de la conversió del Beat Ramon Llull el 25 de Gener, a l'acte acadèmic que s'hi feia: conferència, música, recitació de poemes, aquell any va fer la conferència el Sr. Pepe. El títol era alguna cosa com: "Ramon Llull pare (o patriarca) de la nostra llengua". I és clar que aprofità per dir algunes coses en defensa del vernacle, el català a Menorca.

El Vicari General que presidia volgué arreglar la cosa dient: Ramon Llull deia: Si no ens podem entendre per la llengua, entenem-nos per amor. I la cosa acabà aquí. I quan a la Catedral, a la missa conventual havia de llegir l'epístola o l'evangeli en castellà, deia arrossegant la resposta: Que ho faci aquell! Aquell era un dels qui deien que el vernacle aquí era el castellà, tot i que escrivia obres en català.

El Rector de sant Francesc, Sr. Fernando Cortès, posà una missa vespertina dominical en pla que normalment celebrava el Sr. Salord i uns quants seminaristes l'acompanyàvem per llegir les lectures i portar la direcció del cant. Alguna vegada, sortint de l'església ens digueren algunes coses gens agradables...

Durant molts anys, cada diumenge, vaig anar a dirigir els cants a la missa del diumenge que celebrava a l'Hospital; és clar, en pla! Em feia preparar bé les lectures, ens corregia les errades. Aquell 26 de juny de 1970, mentre dinava (teníem vacances), em va arribar la notícia de la seva mort. D'un tros enfora vaig veure com l'enterraven.

Josep Sastre